

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կես տարվան 6 ռուբ.
Առանձին համարները 5 կոպեկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիային խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցեն. Тифлисъ, Редакция „Мшакъ“.
Կամ Tiflis, Rédaction „Mschak“.
Տէլէֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերէն)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
խրաբանչիւր բառին 2 կոպեկ.
Տէլէֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԳԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՀԱՐՈՒՆԱԿՎՈՒՄ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՆԵՐԿԱՅ 1898 ԹԻՒ

ՄՇԱԿ

ԴՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԴՐԻ

«Մշակ» տարեկան գինը թէ՛ Ռուսաստանում և թէ՛ արտասահմանում 10 ռուբլի է, տասն
և մէկ և տասն ամսականը՝ 9 ռ., ինն և ութ ամսականը՝ 8 ռ., եօթ ամսականը՝ 7 ռ., վեց ամսականը՝
6 ռ., հինգ ամսականը՝ 5 ռ., չորս ամսականը՝ 4 ռ., երեք ամսականը՝ 3 ռ., երկու ամսականը՝ 2 ռ., մի
ամսականը՝ 1 ռուբլի:

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը (Բաղարապա և Բարսեղյան փողոցին, անկիւն):

Ուրիշ քաղաքներից պէտք է դիմել այս հասցեով. ТИФЛИСЪ, редакция „Мшакъ“, իսկ
արտասահմանից՝ TIFLIS, Rédaction du journal arménien „Mschak“.

Յայտարարութիւններ ընդունվում են թէ՛ հայերէն, թէ՛ ռուսերէն և թէ՛ օտար լեզուներով:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հողը հաւասար պէտք է բաժանել. — ՆԵՐԴԻՆ
ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Գծեր Բագուի առեւտրական կեան-
քից. Նախակ խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.
—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Թեր և դէմ կարծիք-
ներ. Անրիի գործը. Արտաքին լուրեր. —ԽԱՆԻՆ
ԼՈՒՐԵՐ. — ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. — ՅԱՅԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ
ՆԵՐ. — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Ռաշիդ:

ՀՈՂԱ ՀԱՄԱՍԱՐ ՊԵՏԻ Է ԲԱԺԱՆԵԼ

Մեր հողագործ ժողովրդի շրջանում ան-
բարար խօսակցութեան և մեծ հետաքրք-
րութեան առարկայ է դարձել այն ան-
հաւասարութիւնը, որ կայ ազգա-
բնակչութեան մէջ՝ հողի վերաբերութեամբ:
Միևնոյն գիւղի մէջ մի ընտանիք ունի իր
ձեռքին մեծ քանակութեամբ հող և կա-
րողանում է ոչ միայն կանոնաւոր կերպով
առաջ տանել իր անտեսութիւնը, այլ և
իր հողի մի մասը պահել անմշակ՝ նրան
հանգստացնելու համար, միւսը՝ նրա
հարեանը ստիպած է մի անշան կտոր
հողի եկամուտով պահել մի բազմադամ
ընտանիք և մշտական կարօտութեան մէջ
մնալ: Ազգաբնակչութեան մէջ այդ անհա-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՌԱՇԻԴ

(Պատեր)

VI

Կէսօրը մօտ էր, երբ յանկարծ Մարալայ սա-
րերի հակառակ կողմից փաշտ ամպեր բարձրա-
ցան. գիւղացիները կտուրները բարձրացան և հա-
բուրաւոր մարդիկ՝ մեծ ու փոքր, մարդ թէ կին
ձեռքի թափով աչքի վրա ստուեր անելով՝ հա-
յեացքներն ուղղեցին հեռուն, դէպի այն կողմը,
որ բարձրանում էր փոշին: Տարակույս չը կար,
որ այդ թանձր, ամպանման փոշին բազմաթիւ
ձիւրի ոտքերի տակից էր բարձրանում. բայց
ովքեր էին արդեօք եկողները. Ամին աղայի ձիա-
ւորներն են, թէ՛ ասիացիները՝ հրոսակախումբն
է՝ յարձակումն գործում հակառակ կողմից:
Գիւղում կրկին իրարանցում տիրեց, աղմուկ
ու շփոթ բարձրացաւ. ամենքին տանջում էր
այն միտքը, թէ ինչ կը լինի իրանց վիճակը,
եթէ եկողները ասիացիները լինեն և այն էլ
խիտ մեծ բազմութեամբ: Մի ժամ շանցած,
Բանտի շրջակայքի բլուրները ծածկեցին ձիա-
ւորների ահապին բազմութեամբ. ընդհանուր
տխրութիւնը ցնծութեան փոխվեց, երբ յայտնի
եղաւ, որ եկողը Ամին աղան է իր բազմաթիւ
«խուլաններով»: Գիւղը փրկված էր, գիւղացի-
ները զրկաբաց ընդունեցին աղային իր հետե-
ւորներին հետ. իսկ տէր-Մարտին ու ընդ-Պէ-
տուն շրջակայքում միւս իշխաններով ընդառաջ
գնացին գիւղից դուրս և խորին յարգանքի ար-
տայայտութիւններով ներս ընդունեցին պատա-
ւոր հիւրերն:

Խրճիթների կոնուսաձև կտուրների վրա ուր-
ապառաջ ծխեր սիւներ բարձրացան. այս ու
այնտեղ լուրջին մորթումով դառնորէ բառաչ,
ուրերի մկրց, հաւերի ճվճվոյ, համարեա բոլոր
սններում թանկագին հիւրերի համար հարուստ
կերակուրներ էին պատրաստվում: Գիւղերը
ճաշեցին և հանգիստ առան:

Գիւղերը մօտենում էր. ասիացիների նոր յար-
ձակումն կարող էր տեղի ունենալ, մասնաւոր
որ թշնամիները չը գիտէին Ամին աղայի օգնու-
թեան մասին. հարկաւոր էր նախազգուշական
միջոցներ ձեռք առնել: Այս անգամ կարգա-
դրութիւններ անողը բացառապէս Ամին աղան
էր: Որպէս զի թշնամիների յարձակման մասին
չուտով գիւղին լուր տրվի, որովհետ Աստուած
ձանձիւ բլրի վրա կրկին մի խումբ պահապա-
ններ կարգել, որանց հրացանի առաջին ձայնը
թշնամիների մօտենալու նշան պէտք է համար-
վէր և անմիջապէս Ամին աղան կուղարկէր իր
ձիաւորներին, որպէս զի թշնամուն հէնց ճա-
նապարհից յետ դարձնեն և կանանց ու երեխա-
ներին արհեստ տեսարանների հանդիսատես
չանեն: Պահապան խմբի առաջնորդութիւնը
յանձնվեց Ռաշիդին, որպէս ճանապարհներին
և տեղագրութեանը ծանօթ անձի. իսկ խումբը
կազմվեց բացառապէս գիւղի երիտասարդներից,
Ռաշիդի ընկերներից: Ռաշիդը սիրով յանձն ա-
ռաւ այս գործը, գիւղը բոլորովին ապահով հա-
մարելով Ամին աղայի պաշտպանութեամբ:

Պահապան խումբը գիւղից դուրս գալով դէպի
Աստուածածնի բլրակը դիմեց. երիտասարդնե-
րը տեղափոխեցին այս ու այն կողմում: Սպա-
տում են. ոչ մէկի աչքին ըստ չէ մօտենում
նախորդ կիւրծը փորձը խրատական է: Խա-
ւար, շատ խաւար գիւղի է. ամպամած երկնքից
լուայ մի նշույլ անգամ չէ ընկնում սև քողով

Հողային անհաւասարութիւնը պէտք է
ոչնչացնել և մի և նոյն գիւղի մէջ ամեն
մի մարդու հաւասար միջոցներ տալ հո-
ղային աշխատանքով ապրելու: Դա ար-
դարութեան և իրաւունքի պա-
հանջն է: Սակայն պէտք է հողաբաժա-
նութիւնն էլ կանոնաւորութեան ենթար-
կել և նրան տալ այնպիսի ձև, որ նա չը
վնասի երկրագործութեան զարգացման:
Հողաբաժանութիւնը պէտք է կատարվի
որոշ ժամանակամիջոցով, օրինակ 6—12
տարով, որի ընթացքում հողը պէտք է
մնայ շարունակ այն մարդկանց ձեռքին,
որոնց նա ընկել է վիճակով: Ժամանակա-
միջոցն անցնելուց յետոյ, հողը կարելի է
նորից ենթարկել բաժանման, նոր պայ-
մանների համաձայն: Որոշ ժամանակամի-
ջոցներ սահմանել կարելի է այն նպա-
տակով, որպէս զի գիւղական ընտանիքը,
որ ստացել է հողի մի որոշ կտոր, նրան
բարեբաշխ, մշակի, արգասաւորացնի, յոյս
ունենալով, որ իր աշխատանքի արդիւնքը կը
մնայ իր ձեռքին: Եթէ հողը բաժանվի ա-
մեն տարի, գիւղացիներից ոչ ոք այլ ևս չի
ցանկանայ ոչ մի բարեբաշխ և կատա-
րելագործութիւն մտցնել իր տնտեսու-
թեան մէջ, որովհետեւ ինքն անկարող կը
լինի օգտվել իր աշխատանքի հետեւնե-
րից:

Ուրեմն մի կողմից պէտք է հողաբա-
ժանութիւնը դարձնել պարտաւորա-
կան, իսկ միւս կողմից հողաբաժանութիւ-
նը սահմանել որոշ ժամանակամիջոցով:
Սյր երկու միջոցը միասնական
գործադրելով՝ կարելի է թէ՛ արդարու-
թեան պահանջը իրագործել և թէ՛ չը
վնասել երկրագործական արդիւնաբերու-
թեան:

ՆԵՐԴԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԳԾԵՐ ԲԱԳՈՒԻ ԱՌԵՏԻՍԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻՑ

II

Փաստ է, որ Կովկասի ոչ մի քաղաք ինտե-
լիգէնտների այնպիսի մեծ կօտորակն ու չէ պա-

պատած երկրի վրա. մի քանի քաղ հեռու ա-
ռարկաների ինչ լինելը որոշել չէ լինում: Հա-
մատարած լուրերն ամէլ լավում է միայն դե-
տակի շառաւիչներ: Անցան ժամեր. արդէն մօ-
տենում է կէս դիւրը. պահապանների շատե-
րը, վերջին օրերի անհանգիստ, անքուն անցրած
գիշերներից յետոյ, կամայկ-կամայ զննում են
հրացանների կոթերի վրա կուցրած իրանց
յոգնած գլուխները, ուրիշները կուտում են աւե-
լի և աւելի սաստկացող զնն ցանկութեան դէմ
և մերթ ծածկում են իրանց աչքերը, բայց գը-
ցում գլուխները և, ապա յանկարծ գլուխները
բարձրացնում, վեր ցատկում և, վախեցած հա-
յեացքով գլուխը խաւար շրջակայքը: Ռաշիդն է
միայն անքուն, անթարթ աչքերը խաւար տա-
րածութեան մէջ յառած այս ու այն կողմ ան-
հանգստութեամբ շրջում հրացանն ուսին, և
մերթ սրան, մերթ նրան ոտքով հրում, արթ-
նացնում, որ զոյշ կենան: Գիշերային խաւարի
մէջ ահաւոր հրէշների պէս հալիւ ծրագրող
աւերակներն սև զանգուածները Ռաշիդի վրա
առանձին ճնշող տպաւորութիւն են թողնում.
յանկարծ նրանց միջից լսվում է բուր չարագու-
շակ, անխորժ «վոյ-վոյ», Ռաշիդի սիրտը
ձնվեց, դեռ մանկութիւնից նա լսել և խորին
կեղծով հաւատացել է, որ բուր ձայնը խորհր-
դաւոր կապ ունի մի ինչ-որ խիտ մեծ դժբաղ-
դութեան հետ. ահա նա շրջելով վերջապէս
կանգ առաւ մի քնած երիտասարդի գլխովե-
րեւ և կամայկ հրեց ոտքով.

—Աւօ, այ Աւօ, դու էլ ես քնած, ամօթ էջ:
Աւօն սարսափած ու շփոթված վեր ցատկեց,
աչքերը տորեց, շուրջը նայեց:

—Ձէ, Ռաշիդ ջան, չեմ քնել, հէնց էնպէս
աչքերս խփվեց, փորձեց իրան արդարա-
ցնել նա:

Բունակում իր մէջ, ինչպէս Բագուն: Նախար-
դիւնաբերական գործը տարեց տարի լայն ծաւալ
ստանալով՝ կարճ ժամանակի ընթացքում ձգել
բերել է ամեն տեսակի ինտելիգենտ ոյժեր, տե-
սակ-տեսակ մասնագէտներ: Այդ շարունակվում
է և ներկայումս, միայն այն տարբերութեամբ, որ
բացի նորաւարտների հոսանքից, տեղի է ունե-
նում և մի առանձին հոսանք գաւառներից: Գա-
ւառներից սկսել են տեղալ ոչ միայն այնպիսի
ինտելիգենտ ոյժեր, որոնք առանց որոշ մասնա-
գիտութեան կամ պաշտօնի չեն կարողանում
ապրուստի միջոց գտնել, այլ և այնպիսի փա-
տաբաններ, բժիշկներ, որոնք տարեկան բացի
3000—4000 ռ. եկամուտ ունենալուց, գաւա-
ռում յաճախ վաղելւմ էին ժողովրդի համակրու-
թիւնը, յարգանքը, որոնք հանգամանքների շնոր-
համբ մի-մի լուսատու աստղի դերի մէջ էին
դրված գաւառական մօայլ հորդոնի վրա...
Այս, գաւառներից Բագուն են գալիս և՛ այդպիսի
փաստաբաններ, և՛ այդպիսի բժիշկներ...

Դրանք թէ՛ նորեկ համալսարանաւարտները
և թէ՛ գաւառներից առաջին անգամ Բագու
մոտոցները՝ պաշտօն ստանալու համար դէս ու
դէս են ընկնում. բայց երբ պաշտօն ունեցող
մասնիկների, նախկին ընկերների մօտ մի քանի
անգամ գնալ-գալուց յետոյ՝ անտարբերութեան,
անվայել անփութութեան են հանդիպում, այն
ժամանակ արդար զայրոյթ են արտայայտում,
ասելով թէ՛ նախկին ընկերները փչացել են, դար-
ձել են էգոիստներ, բացի իրանց շահերից ուրիշ
բանի համար չեն մտածում, հասարակական
խնդիրներով չեն հետաքրքրվում և այլն և այլն:
Իսկ իրանք հետաքրքրվելով, ծանօթանալով հան-
գամանքների հետ, գտնում են այդ հանգամանք-
ները ոչ միայն անպատաս, այլ և մեղմապաշտող,
սպանիչ և այլն. մի խօսքով՝ մի դրութիւն, որ
զրկում է մարդուն մարդակայել կեանքից, որ
անհատին անպէտքացնում, ոչնչութեան է մատ-
նում: Այդ աւերիչ, ապականիչ, մեղմապաշտ
հանգամանքի առիթով նրանք մինչև անգամ դատա-
փետում են տեղեկան ընկերները փչացել են, դար-
գրում են, որ դրանք երկար տարիներ այդտեղ
բնակվելով՝ մատ մատի չեն խփել, միջոցներ չեն
ձեռնարկել այդ աւերիչ հանգամանքների դէմ
մրցելու համար: Մի այնպիսի տեղ, ուր թագա-

Աւօն, Ռաշիդի մանկութեան ընկերը, նրա
սիրելին և իր մի հատիկ քրոջ ամուսինն էր: Նը-
կու ընկերները նստեցին իրար մօտ:

—Գիտես ինչ կայ, Աւօ, սկսեց Ռաշիդը,
սիրտս այնքան տխուր է, անքնան օտուր է,
որ թիչ է մնում վաղից պատուով, զարմանալի
բան, քանի որ Ամին աղան մեզ օգնութեան չէր
եկել, քանի որ մենք մենակ էինք, ես ան-
հոգ էի և ուրախ, այդ մարդի գալուց յետոյ ին-
չու եմ ես տխուր, չը գիտես:

—Ե՛հ, Ռաշիդ, ինչ ես սիրտդ ա՛հ գցում, առ-
տուռով ինչ է եղել որ...

—Սիրտ ա՛հ չեմ գցում, Աւօ. չեմ վախենում,
տխուր եմ, տխուր, հէնց նոր էն անիծած «բայ-
դուլ» այս տեղերում «վոյ-վոյ» կանչեց, թող
Աստուած բարին կատարի:

—Բայդուլ... հարցրեց Աւօն մի փոքր շփոթ-
ված, պարզ էր, որ նրա վրա էլ այս նորու-
թիւնն անախորժ տպաւորութիւն թողեց. դէ ինչ
արած, Աստուած մարդի պէտք է քեօմաղ լինի,
սուրբ Աստուածածնին ենք կանչել:

Նրկուտով էլ լուրջին, խօսակցութիւնը շարու-
նակել չէր լինում, որովհետեւ կրկին լսվեց բուր
հաւար «վոյ-վոյ» ձայնը: Նրկու ընկերները նայե-
ցին իրար երես, աշխատելով այնտեղ կարգալ
միմեանց ներքինը. գիշերային խաւարի մէջ այդ
անկարելի եղաւ, միայն երկուսով էլ ակամայ
աւելի պինդ սեղմեցին հրացաններն իրանց ձեռ-
ների մէջ և վեր կացան: Նայեցին դէպի դուռը,
նայեցին դէպի խաւարած շրջակայքը, նայե-
ցին դէպի մատախլապատ երկինքը, ոչինչ չէր
երևում, լուռ էր ամեն կողմ, և այդ լուրսիւնը
մի ծանր բարի պէս ճնշում էր մեր երկու
երիտասարդներին սրտերը: Անցաւ դարձաւ մի
ժամ: Յանկարծ մի անօրինակ՝ մի անպալ լայն
ցնցուկներ ողջ շրջակայքը լուսաւորելով հասան

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՊԱՐԻՑ, 27 օգոստոսի: Լանժետիէ կարգինալը, — երկու կրկնով, որ մի գուցէ Վիլհելմ կայսրը՝ օգուտ քաղելով իր Պաշտօնիստ դնալուց իր իրաւունքը յայտնի Արեւելի գերմանական կաթոլիկ հաստատութիւնների հովանաւորութեան վրա, — մի նամակով դիմելով պապին, արձարում է այն միտքը, որ անհրաժեշտ է ֆրանսիական հովանաւորութեան պաշտպանութեան համար՝ ազգային կոմիտէի հիմնել: Պապը պատասխանեց մի նամակով, որի մէջ հանդիսաւորապէս հաստատում է, թէ ֆրանսիական հովանաւորութիւնը պէտք է իր ոյժը պահպանի այն բոլոր տեղերում, ուր որ արդէն գոյութիւն ունի մինչև այսօր: Այսպիսով ուրեմն պապը առաջին անգամն է, որ հրապարակապէս ընդունում է ֆրանսիայի բացառիկ իրաւունքը լատին կաթոլիկական հաստատութիւնների հովանաւորութեան վրայ Արեւելքում:

ԲԱԹՈՒՄ, 27 օգոստոսի: Շոգենաւով այստեղ ժամանեց Մեծ Իշխան Միխայիլ Նիկոլայեւիչը: Իշխանին դիմաւորեցին Քոմիտայիսի զինուորական նահանգապետը և բոլոր զինուորական ու քաղաքացիական պաշտօնեաները: Նորին Բարձրութիւնը չորեքշաբթի իրաւ շքեղապէս դարձաւ իր նաւահանգիստ: Ընդունելով Միխայիլեան թերթագած զօրքի պատուաւոր պահակը: Մեծ Իշխանը բարեկէ Իր Օգոստոսի առաջին Նիկոլայ Միխայիլովիչին, որ եկել էր Անդրկովկասեան երկաթուղով: Ժամը 9-ին Նոցա Բարձրութիւնները մեկնեցին դէպի Բորժոմ:

ՎԱՆԷՍ, 27 օգոստոսի: Կանդիայի ամբողջ մահադատական ազգաբնակիչները զէնք վերցրեց. այդ բանի ստիպեց անգլիացիներին և տեղացիներին թաղելով նաւի վրա, որից՝ ապրտաւորներին երկու ազգերու համար, մի քանի թնդանթ արձակեցին: Հորհրդ շարունակում է, բայց կուրը դադարած է: Կանդիայ է ուղարկված 4 պաշտօնական նաւ:

ՎԱՆԷՍ, 27 օգոստոսի: Կանդիայ քաղաքը այրվում է դանդաղ տեղերից: Մահադատական ազգաբնակիչները կուռում է անգլիական զօրքի հետ: Կանդիայի քաղաքացիական և զինուորական նահանգապետները ծովակալ Պատիէին առաջարկեցին, որ օսմանան և անգլիական զօրքերը համարաշխութեամբ դրոճեն, իսկ Կանդիայի նահանգապետին դրեցին, որ փորձէ իսաղաքացիները ազգաբնակիչները:

ՎԱՆԷՍ, 27 օգոստոսի: Նրէկ ժամը 6-ին Կանդիայի ուղարկված ներկայից:

ՍՈՒՎԱ, 27 օգոստոսի: Նրէկ, Կանդիայի մահադատական ազգաբնակիչները, անհաւանական այն իրաւունքների համար, որոնք վերջերս տրվել են քրիստոնեաներին, անկարգութիւններ առաջ բերեց: Ինչպէս անգլիացիներին, նոյնպէս և մահադատականներին թէ սպանվածներ և թէ վիրաւորվածներ կան: Կարգը վերահաստատելու համար այստեղ ուղարկվեցին բոլոր ազգերի նաւերը: Անգլիական նաւը ուղարկվում է քաղաքը: Կրդիւ մնացած մասերում խաղաղութիւնը չի խանգարվում: Նախազգուշութեան միջոցներ են ձեռք առնվում: Առաւօտեան ժամը 9-ին Կանդիայի անկարգութիւնները ժամանակաւորապէս դադարեցին: Բազմաթիւ տներ են այրված: Վեպը շատ մեծ է:

ՎԱՆԷՍ, 28 օգոստոսի: Կանդիայի անկարգութիւնների պատճառով աւստրիական հիւպատոս Պենտո գլխավոր այստեղ ուղարկեց «Լէօպարդ» ակնանակիր նաւը: Գերմանական հիւպատոսի տունն այրվեց: Գերմանական հիւպատոս Շվէնտ բացակայ էր: Հիւպատոսարանի կարավարիչը ապահով տեղ է գտնվում: Մահադատականները յարձակմամբ տիրեցին քաղաքի դռներին, որից առաջ անգլիացիների հետ ընդհարում տեղի ունեցաւ: Փանի մի անգլիացի է վիրաւորված: Բազմաթիւ թուրքեր են սպանված: Փողոցներում կուր շարունակվում էր զինքը:

ԱՆԿԻՑԱՆ, 27 օգոստոսի: Գնեբալ-Նահանգապետը չորսնուստ պտուղեւ, ամեն տեղ ազգաբնակիչների հազարաւոր խմբեր խնայաբար ներդրամութիւն էին խնդրում: Մեղաւորները զրկված են աղ ու հաց մատուցանելու իրաւունքից: Ընդամենը մահվան պատժի են ենթարկված 18 հոգի՝ յանդուգն ապստամբութեան գլխաւորներին, աքսորված են 350 հոգի: Մտադրութիւն կայ կոնտրբուցիա անել մի միլիոն ռուբլի: Պիտի հիմնիկ այստեղ մի ուսանող գիւղերը բազմապէս կը լինի 200 տնից: Օգոստոս 23-ին, Անդրլանում, Թագաւոր Կայսրի համար հանդիսաւոր ժողովանք կատարելուց յետոյ, գե-

ներալ-Նահանգապետը Գիորգեան խաչեր բաժանեց աչքի ընկնողներին:

ՏԱՀԵՆՏ, 27 օգոստոսի: Այն կոնտրբուցիան, որ զրկված է Ֆերգանեան չորսնուստ վրա, մի միլիոն ռուբլուց, Բարձրագոյն ողորմածութեամբ, քաջարած է մինչև 300 հազար ռուբլի: ԿԻՆՎ, 27 օգոստոսի: Գուման, արտակարգ նիստում, որոշեց՝ արկանել առ ոտս Նորին Կայսերական Մեծութեան անուանման հաւատարմութեան զգացմունքները՝ սրտազին խորին ցանկութիւններով՝ որ աշողլի Օգոստոսի առ նախաձեռնութիւնը՝ ի բարօրութիւն ազգերի:

ՎԱՆԻՒՍ, 27 օգոստոսի: Անդրկովկասի իշխանութիւնները, ծովապետների հրամանի համաձայն, հիմնեցին տասնամորթի տուրքը հաւաքելու թուրո, նշանակելով ծառայողներ քրիստոնեաներից և զինվով դարպասների մօտ զինուորական պահակ: Զինուորական մահադատական ամբարձիր փորձեց ոյժով ներս խուճել բերօ: Զինուորները սկսեցին հրացաններ արձակել, այդ պատճառով մուսուլմանները վազեցին և յարձակվեցին զօրաբաժնի վրա: Ապա մահադատականները գնացին քրիստոնեաների թաղը և սկսեցին հրացան արձակել պատուհանների վրա, այրել տները և խանութները: Մի քանի քրիստոնեաներ սպանվեցին: Նոյն վիճակին ենթարկվեցին մի քանի անգլիական զինուորներ և անգլիական հիւպատոսը: Պատերազմական նաւը ուղարկվեց քաղաքը:

ԼՈՂԳՈՅ, 27 օգոստոսի: Կանէայի անգլիական հիւպատոսը Կանդիայից հաղորդում է. «Մինչև այժմ յայտնի է դարձել, որ սպանված է 20 մարդ, և վիրաւորված է 50. բայց կորուստը կարող է աւելի մեծ լինել, որովհետեւ քաղաքի թաղերի մէջ ոչ մի յարաբերութիւն չը կայ: Փաղաքի քրիստոնեաների վիճակի մասին ոչինչ յայտնի չէ: Երկու կայ, որ փրկվել են միայն նրանք, որոնք կարողացան ապաստան գտնել կոնակի մէջ: Բրիտանական փոխ-հիւպատոսն արկեց իր տան մէջ:

ՊԵՆԻՆ, 28 օգոստոսի: Լի-Խուն-Չանը փոխված է:

ՎԱՆԻՒՍ, 28 օգոստոսի: Այստեղ հասաւ պրուսական պրինց Հէնրիխ:

ՄԱԿԻՐԻ, 28 օգոստոսի: Պատգամաւորների ժողով: Սաղատայի պահանջմամբ՝ վճռվեց՝ 102 ձայնով ընդգէմ 42-ի, նիստերը դադարեցնել: Հանրապետականները, կարիստները, պահպանողականները և զինուորականները հեռացան դահլիճից՝ բողոքելով, որի պատճառով և նիստը տեղի չունեցաւ և փակվեց: Փոքրամասնութեան անդամները ժողովեցին, բայց որոշ եզրակացութեան չեկան: Բողոքներն ասում են, որ կառավարութիւնը շատ է դարձաւ աշխատանքի, որ պահպանողական պատգամաւորները՝ հաշտութեան հարցի վերաբերմամբ՝ պաշտպանութիւն ցուց չը տուին իրան: Լրագրիները կարծում են, որ կառավարութիւնը կրնայ:

ՎԱՆԷՍ, 28 օգոստոսի: Հաղորդում են, որ քրիստոնեայ-ապոստամբները Կանդիայի մօտ յարձակվեցին թիւրքաց զօրքի առաջապահ պահակի վրա:

ԲԵՐԼԻՆ, 28 օգոստոսի: Վեստֆալիա նահանգի բանակէին՝ կայսրը հետեւալ խօսքերն արտասանեց. «Այս յոյս ունեմ, որ հայրենի արդիւնաբերութեան բոլոր խոշոր ձեւերը կը միանան: Այդ հնարաւոր է միայն խաղաղութեան հովանու տակ, որը ոչ մէկ բանով այնքան չէ կարող ապահովված լինել, ինչքան պատերազմելու պէտքատու գերմանական զօրքով: Զայ Աստուած, որ միշտ հնարաւոր լինի մեզ համար պահպանել համաշխարհային խաղաղութիւնը՝ այս կարող, լաւ պահպանված զէնքով»:

Խմբագիր՝ Ա.Լ.ՔԱՆԴԱՐ ԲԱՆԷՍԻ
Հրատարակիչ՝ ԱՆԻՐԷՍԱ ԱՐԴՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԻՆՏԵԼԻԳԵՆՏ ԸՆՏԱՆԻՔՈՒՄ
ընդունում են գիշերօթիկ
աշակերտներ եւ աշակերտուհիներ՝

ձեռնուռ պայմաններով: Հարկաւոր դէպքում կարող են և դասերի կրթութիւն անել: Կայ օւշնամուր, որից կարելի է օգտվել: Բնակարանը յարմար է և լաւ: Հասցէ՝ Լաբորատորիայա փողոց, № 17.
1—4

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ
ԴԻՏԵԱՏԿՈՎՍԿԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԹՂԹԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ
Պատիւ ունի հաղորդելու ի գիտութիւն յարգելի հասարակութեան, որ իր թղթի և զվարճանքի պիտոյքների ՊԱՀԵՍՏԸ ՆԵՐԿԱՑ ՏԱՐԿԱՑ ՄԱՅԻՍ ԱՄՍԻՑ գտնվում է Երևանեան հրապարակի վրա, Պաշկինեան սկզբի դիմաց, Ի. Ն. Զուբալովի տանը, Առևտրական բանկի տակը: Պահեստի մէջ մեծ քանակութեամբ կան դրանական, գրեկու և աշակերտական պիտոյքներ, որոնք վաճառվում են ֆաբրիկային գներով:
(Հ. Հ. Ն.) 1—5

ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ ԵՒ ՊԱՆՍԻՕՆ
Օ. Կ. ՕՐԲԷԼԵԱՆՑԻ
(Հիմնված 1844 թ.)
Աշակերտների և գեղերթիկների ընդունելութիւնն սկսված է օգոստոսի 20-ից: Պատրաստվում են բոլոր ուսումնարանների համար: Ուսումը կը սկսվի սեպտեմբերի 3-ից: Школьная площадь, № 30.
2—5 (Հ. Ե. Ն.) Կառավարիչ դպրոցի՝ Օ. Կ. ՕՐԲԷԼԵԱՆՑԻ

ԴՊՐՈՑ-ՊԱՆՍԻՕՆ ԵՒ ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՊԱՐՏԷՉ
Ս. Վ. ԱՐԶՈՒԹԵԱՆ-ԵՐԿԱՅՆԱՐԱԶՈՒԿԻ
Երեխաների ընդունելութիւնը—օգոստոսի 20-ից: Ուսումը կը սկսվի սեպտեմբերի 1-ից: (19, 22, 29)
3—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՊԱՔԱՅԻՆ ՈւՊԱՐԱՎԱՆ
Սրանով յայտնում է ի գիտութիւն բոլորի, որ այս տարվայ սեպտեմբերի 28-ին, նրա քնակաբանում, ցերեկվայ 1 ժամին, տեղի կունենայ ԱՃՈՒԿԻ կապալով տալու քաղաքային ԲՈՒԺԱՐԱՆԻ ԸՁԱՏԱՏ ԴԵՂԱՆՑՈՒՆԸ
որը գտնվում է Գոլովինսկի պրոսպեկտի վրա, Թամաշեվի տանը և այժմ կապալով վերցրել է պրովիդոր Կամոցկի: Պայմանները կարելի է կարգաւ ամեն լի օրերը, Աւարակայի մէջ:
(Ե. Ն. Ն.) 3—5

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՈՒՊԱՐԱՎԱՆ
Երեխաների ընդունելութիւնն սկսված է, նրա քնակաբանում, ցերեկվայ 1 ժամին, տեղի կունենայ ԱՃՈՒԿԻ կապալով տալու քաղաքային ԲՈՒԺԱՐԱՆԻ ԸՁԱՏԱՏ ԴԵՂԱՆՑՈՒՆԸ
որը գտնվում է Գոլովինսկի պրոսպեկտի վրա, Թամաշեվի տանը և այժմ կապալով վերցրել է պրովիդոր Կամոցկի: Պայմանները կարելի է կարգաւ ամեն լի օրերը, Աւարակայի մէջ:
(Ե. Ն. Ն.) 2—3

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՊԱՐՏԷՉ
ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ ԵՒ ՊԱՆՍԻՕՆ
Ս. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ
Տեղափոխվեց Կիրէեվի տուն, Պոլիցկայա փողոց, ԲԱԳՈՒ
Ընդունելութիւնը կը սկսվի սեպտեմբերի 1-ից:
Մանկական պարտէզ ուսումնարանի և պանսիոնի մանրամասն ծրագիրը կարելի է ստանալ օգոստոսի 27-ից:
(Ե. Ն. Ն.) 2—10

ԱՌԵԻՏՐԵԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ
ԵՐԿՈՒՍԵՌԻՆԱՆՁԱՆՑ ՀԱՄԱՐ
ՏԱՍՆԵՐՈՒՐՈՐԻ ՏԱՐԻ
Առևտրական Կուրսերի նպատակն է՝ մասնագիտական առևտրական կրթութիւն տալ երկու սեռի անձանց և պատրաստել զործնական ճանապարհով հմուտ հաշուապահներ: Աւարտողները ստանում են ատտեստատներ:
Աւարտելի առարկայք որանք են՝ 1) Առևտրական Տեսեսութիւն, 2) Առևտրական Թուրարեսութիւն, 3) Հաշուապահութիւն (պարզ, կրկնակի և բանկային), 4) Թուրարեսութիւն համրիչի վրա, 5) Առևտրական Թղթակցութիւն, 6) Առևտրական և մուրհակի կանոնադրութիւն և 7) Գեղադրութիւն, վատ ձեռքի ուղղորդ:
Ուսումը սկսվելու է սեպտեմբերի 15-ից: Ընդունելութիւնը սեպտեմբերի 1-ից, ամենայն օր, առաւօտեան 10-ից մինչև 11-ը, և երեկոյան 4-ից մինչև 8 ժամը, կուրսեր հիմնողի բնակարանում, Սոլոյակում, Ալեքսանդր Փրիդոսովի տանը, № 9, Սերգիեյեւկայա և Նաբոյնայա փողոցների անկիւնում: Մրադիրը և կանոնները կարելի է ստանալ ձրիապէս եղբ. Մովսիսեանների բանկային գրասենեակում և կուրսեր հիմնողի բնակարանում: Օտարաքաղաքացիք դիմում են՝ Тифлисе, С. П. Мануэльянцу.
(Հ. Ն.) 22—25

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET C-іe
ՖԱՆԱՍԻԱԿԱՆ ՆԱՎԱԳԱՅԻՆՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.
Կանոնաւոր և ուղղակի նաւագնացութիւն ՄԱՐՍԷԼԻՑ ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկու շաբաթը մի անգամ, սկսած յունվարի 25/6-ի չորեքշաբթիից:
Եւ հակառակը՝ Բաթումից Մարսել, ժամերով Տրայպիզոն, Սամսոն և Պոլսո Մեկնում է Բաթումից՝ չորեքշաբթի, 2/14 սեպտեմբերի ՄԻՆԳԷԼ չորեքշաբթի, նաւապետ ՇԵԼՏ: Եւ այսպէս շաբաթականաբար, երկու շաբաթը մի անգամ, չորեքշաբթի օրերը, ժամը 4-ին ճաչից լիտոյ:
Բաթումից Պարիզ ուղղակի հաղորդակցութեան տոմսակներ տրվում են սովորականից պակաս գներով:
Աւարտողների և ճանապարհորդների մասին հարկաւոր տեղեկութիւններ ստանալու համար թող բարեհաճեն դիմել ընկերութեան գործակալատարներին:
ԲԱԹՈՒՄԻՍՏ—պ. Վիկտոր դ'Արնոն, Նաբէլեմիայա: ԹԻՖԼԻՍԻՍՏ—պ. Օ. Գ. Բարեկենդանեանին, Սիոնի փող. Նախկին Արժուտու քարվանսարա: ԲԱԳՈՒ—պ. Ս. Գիլգարեանին, Կոլլաբեանիմայա հրապարակ: ՆՕՎՈՐՈՍԻՑԿԱ—պ. Մեդիկոր Հեքշերդերին:
(Ե. Ն. Ն.) 9—20